

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Pwyllgor:	Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd
Dyddiad:	27 Tachwedd, 2018
Teitl:	Cyfraniad y cyhoedd i gyfarfodydd
Pwrpas yr Adroddiad:	Er mwyn gwneud argymhelliad l'r Cyngor
Awdur:	Pennaeth Gwasanaethau Democratiadd

1.0 Cefndir

Penderfynodd y Cyngor Sir ar 25 Medi i gyfeirio'r Rhybudd o Gynigiad canlynol i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ar gyfer ei ystyried:

“Dylid diwygio Cyfansoddiad Cyngor Sir Ynys Môn i ganiatáu i rybuddion o gynigiad sydd wedi cael eu cyflwyno gan aelodau'r cyhoedd a'u cefnogi gyda llofnodion 50 o unigolion sy'n byw yn Ynys Môn gael eu trafod mewn cyfarfodydd o'r Cyngor llawn.”

Mae'r cynnig hwn yn delio â chynnig a godir gan y cyhoedd lle mae'n cael ei gefnogi gan 50 o unigolion eraill a gofynnir i'r Pwyllgor hwn ystyried yr arsylwadau canlynol:

Nid yw Rheolau Gweithdrefnau'r Cyngor (paragraff 4.1 y Cyfansoddiad) yn cynnwys darpariaeth i rybuddion o gynigion gael eu cyflwyno gan aelodau o'r cyhoedd.

Mae'r Cyfansoddiad yn cynnwys darpariaeth i Aelodau gyflwyno cwestiynau (4.1.12) a chynigion (4.1.13 a 4.1.14)

Mae yna hefyd ddarpariaeth i'r Cyngor Sir dderbyn deisebau, gan Aelodau ar ran y cyhoedd (4.1.11) a bydd unrhyw rai a dderbynnir yn y ffordd hon yn cael eu cyfeirio at y Pwyllgor perthnasol neu'r Pwyllgor Gwaith ar gyfer ystyriaeth, Mewn amgylchiadau lle nad yw cynnwys y ddeiseb yn ymwneud â mater sydd eisoes ar yr agenda o'r cyfarfod cyffredin hwnnw o'r Cyngor.

Mae Aelodau Etholedig yn gallu codi cwestiynau, cyflwyno rhybudd o gynigiad a chyflwyno deisebau i gyfarfodydd y Cyngor a gyflwynir iddynt gan aelodau o'r cyhoedd.

Mae ymholiadau wedi eu gwneud ag Awdurdodau eraill yng Nghymru er mwyn gweld pa ddarpariaeth sy'n bodoli yn eu Cyfansoddiadau er mwyn galluogi'r cyhoedd i gyflwyno rhybuddion o gynnig. O'r ymatebion a dderbyniwyd, mae pob un wedi cadarnhau nad oes trefniadau yn bodoli i'r cyhoedd gyflwyno rhybuddion o gynigiad. Does dim un o awdurdodau Gogledd Cymru yn caniatáu i'r cyhoedd gyflwyno rhybuddion o gynigiad, ar wahân i Aelodau Etholedig.

Safbwynt y Swyddog Monitro yw nad oes darpariaeth o'r fath yn bodoli gan nad oes gan aelodau o'r cyhoedd unrhyw statws cyfreithiol i gyflwyno rhybudd o gynigiad i'r Cyngor llawn yn uniongyrchol ar gyfer eu trafod, disgwylir i Aelodau Etholedig gynrychioli eu safbwyntiau ac i gyflwyno rhybuddion/cwestiynau a deisebau ar eu rhan, yn cynnwys ar eu cais penodol.

Fodd bynnag, nodir fod gan rai o Awdurdodau Gogledd Cymru ddarpariaeth sy'n galluogi aelodau o'r cyhoedd i godi cwestiynau mewn cyfarfodydd o'r Cyngor, yn amodol ar feini prawf penodol yn cael eu bodloni, er enghraifft mae hyn yn bodoli yng Nghyngor Sir y Fflint (gweler Atodiad 1) a Chyngor Sir Ddinbych (Gweler Atodiad 2).

Eglurodd rhai o Awdurdodau Gogledd Cymru sydd â'r ddarpariaeth i aelodau o'r cyhoedd godi cwestiynau yng nghyfarfodydd y Cyngor nad oedd yr hawl hon erioed wedi ei defnyddio. Ar y sail hwn, mae'n deg ystyried y byddai presenoldeb hawl o'r fath yn y cyfansoddiad yn cael canlyniadau cyfyngedig; os mai'r bwriad yw cynyddu cyfranogiad y cyhoedd mewn cyfarfodydd o'r Cyngor.

Yn seiliedig ar y wybodaeth yn yr adroddiad hwn fe gyflwynir yr opsiynau canlynol er mwyn galluogi'r Pwyllgor i wneud argymhellion i'r Cyngor Llawn ar 11 Rhagfyr, 2018.

2.0 Argymhellion:

1. Un ai parhau â'r sefyllfa fel y mae hi neu
2. Rhoi cyfarwyddiadau i Swyddogion greu cynllun sy'n galluogi aelodau o'r cyhoedd i gyflwyno cwestiynau ysgrifenedig cyn cyfarfodydd o'r Cyngor llawn; unrhyw gynllun o'r fath wedyn i'w ystyried yn gyntaf gan y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ac yna gan y Pwyllgor Gwaith cyn i unrhyw newidiadau terfynol i'r cyfansoddiad gael ei cadarnhau (neu eu gwrthod) gan y Cyngor Llawn.

Huw Jones
Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd
14 Tachwedd, 2018

Atodiad 1

Cyngor Sir y Fflint – Trefniadau Siarad Cyhoeddus yn y Cyngor Llawn

Cyfngir cwestiynau i faterion yn ymwneud â Sir y Fflint a / neu'r Gwasanaethau a ddarperir gan y Cyngor.

Gall unigolyn ond cyflwyno un cwestiwn ar gyfer ei ystyried mewn unrhyw Gyfnod Cwestiynau Cyhoeddus ond caniateir un cwestiwn atodol ym mhob achos.

Ni dderbynnir cwestiynau sy'n gysylltiedig â:-

- Materion barnwrol neu led-farnwrol
- Materion sydd o dan ymchwiliad
- Materion Cynllunio unigol neu geisiadau neu apeliadau am drwydded neu grant
- Swyddog penodol neu Aelod o'r Cyngor
- Gwybodaeth gyfrinachol neu wybodaeth a ddisgrifir yn y Rheolau Mynediad i Wybodaeth neu wybodaeth sydd angen ei datgelu
- Materion gwleidyddol
- Deunydd difriol
- Mwy neu lai'r un mater fel cwestiwn a drafodwyd o fewn y 6 mis diwethaf. Ni dderbynnir cwestiynau gan Aelodau na Gweithwyr y Cyngor.

Rhaid cyflwyno cwestiynau yn ysgrifenedig a rhaid eu derbyn dim hwyrach na hanner dydd ar y seithfed diwrnod cyn y Sesiwn Gwestiynau.

Atodiad 2

Cyngor Sir Ddinbych – Wedi'i atodi mae rhan o'r cyfansoddiad ar y mater hwn:

4.18 Cwestiynau gan y Cyhoedd

4.18.1 Cyffredinol

- (a) Gall aelodau o'r cyhoedd ofyn cwestiynau i Aelodau o'r Cabinet mewn cyfarfodydd cyffredin o'r Cyngor.
- (b) Dylai'r cyfanswm amser a ddyrannwyd ar gyfer cwestiynau gan y cyhoedd gael ei gyfyngu i 30 munud.

4.18.2 Trefn Cwestiynau

Bydd cwestiynau yn cael eu gofyn yn nhrefn eu derbyn, ac eithrio pan fydd y Cadeirydd yn cynnwys cwestiynau tebyg mewn grŵp.

4.18.3 Rhybudd o Gwestiynau

Gofynnir cwestiwn os rhoddwyd rhybudd yn unig drwy ei gyflwyno yn ysgrifenedig neu yn electronig i'r Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol, Adnoddau Dynol a Democrataidd dim hwyrach na hanner dydd dau ddiwrnod gwaith cyn diwrnod y cyfarfod. Mae'n rhaid i bob cwestiwn gynnwys enw a chyfeiriad y sawl sy'n gofyn y cwestiwn.

4.18.4 Nifer y Cwestiynau

Ni all unrhyw un gyflwyno mwy nag un cwestiwn ac ni ellir gofyn mwy nag un cwestiwn ar ran un sefydliad.

4.18.5 Cwmpas Cwestiynau

Gall y Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol, Adnoddau Dynol a Democrataidd wrthod cwestiwn os:

- (a) nad yw'n ymwneud â mater sy'n gyfrifoldeb y Cyngor neu sy'n effeithio ar y Cyngor;
- (b) yn ddifenyddol, ddisylwedd neu'n fygythiol;
- (c) yn debyg iawn i gwestiwn a ofynnwyd mewn cyfarfod o'r Cyngor yn y chwe mis diwethaf;
- (d) angen datgelu gwybodaeth gyfrinachol neu wedi'i heithrio.

4.18.6 Cofnod o Gwestiynau

- (a) Bydd y Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol, Adnoddau Dynol a Democrataidd yn cadw cofnod sy'n agored i'r cyhoedd i'w archwilio ac yn anfon copi o'r cwestiwn yn uniongyrchol i'r Cynghorydd y mae ar ei gyfer. Bydd cwestiynau a wrthodwyd yn cynnwys rhesymau dros wrthod.
- (b) Bydd copïau o bob cwestiwn yn cael eu dosbarthu i'r holl Gynghorwyr a byddant ar gael i'r cyhoedd sy'n mynychu'r cyfarfod.

4.18.7 Gofyn y Cwestiwn yn y Cyfarfod

Bydd y Cadeirydd yn gwahodd y sawl sy'n gofyn y cwestiwn i'r Cynghorydd a enwyd yn yr hysbysiad. Os bydd y sawl sy'n gofyn y cwestiwn a anfonwyd yn ysgrifenedig yn methu bod yn bresennol, gallant ofyn i'r Cadeirydd ofyn y cwestiwn ar eu rhan. Gall y Cadeirydd ofyn y cwestiwn ar ran y sawl a anfonodd y cwestiwn, gan nodi y rhoddir ymateb ysgrifenedig neu benderfynu yn absenoldeb y sawl a anfonodd y cwestiwn, na fyddant yn rhoi sylw i'r cwestiwn.

4.18.8 Cwestiwn Atodol

Gall rhywun sy'n gofyn cwestiwn sydd wedi cyflwyno'r cwestiwn yn bersonol hefyd gynnwys un cwestiwn atodol heb rybudd i'r Cynghorydd sydd wedi ymateb i'w g/chwestiwn gwreiddiol. Mae'n rhaid i gwestiwn atodol godi'n uniongyrchol o'r cwestiwn gwreiddiol neu'r ymateb. Gall y Cadeirydd wrthod cwestiwn atodol ar unrhyw sail yn Rheol 4.18.5 uchod.

4.18.9 Atebion Ysgrifenedig

Bydd unrhyw gwestiwn na ellir delio ag ef yn ystod cyfnod cwestiynau gan y cyhoedd, naill ai oherwydd diffyg amser neu oherwydd nad yw'r Cynghorydd y gofynnwyd y cwestiwn iddo yn bresennol, yn derbyn ateb yn ysgrifenedig.

4.18.10 Cyfeirio Cwestiwn i'r Cabinet neu i Bwyllgor

Oni bai bod y Cadeirydd yn penderfynu fel arall, ni chynhelir trafodaeth ar unrhyw gwestiwn, ond gall unrhyw Aelod gynnig bod unrhyw fater a godwyd gan gwestiwn yn cael ei gyfeirio i'r Cabinet neu'r pwyllgor neu is-bwyllgor priodol. Ar ôl cael ei eilio, bydd pleidlais ar gynnig heb drafodaeth.